

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Statsvetenskapliga Institutionen

- Utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden -
*En kvantitativ studie av potentiella förklaringar till de stora regionala skillnaderna i
sysselsättningsgrad bland utrikes födda*

Kandidatuppsats i
Statsvetenskap
HT 2013
Camilla Karlsson
Handledare: Frida Boräng
Antal ord: 11999

Abstract

Att utrikes födda kommer in på arbetsmarknaden är mycket viktigt både för den enskilda individen och ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Sysselsättning är dessutom av största vikt för vidare integration. Studien undersöker vad som kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige genom tre hypoteser: hypotesen om humankapitalets betydelse, hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring och hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse. På så sätt bidrar studien både med prövning av tidigare teori och prövning av nya orsaksförklaringar till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Samtidigt lämnar studien ett bidrag till den bristfälliga forskningen kring regionala skillnader i utrikes föddas sysselsättningsgrad. För att pröva hypoteserna används en statistisk design och en indelning av Sverige i 72 regioner. Resultaten visar att hypotesen om humankapitalets betydelse och hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring får stöd. För hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse är resultaten däremot blandade.

Nyckelord: regionala skillnader, sysselsättningsgrad, utrikes födda, arbetsmarknadsintegration, Sverige, humankapital, attityder, statistisk design.

Innehåll

1	Inledning	3
2	Arbetsmarknadsintegrationens betydelse	4
3	Tidigare studier med en regional ansats	6
4	Hur kan utrikes föddas låga sysselsättningsgrad förklaras	6
4.1	Humankapital	7
4.1.1	<i>Födelseregion</i>	7
4.1.2	<i>Nätverk, språkkunskaper och annat landspecifikt humankapital</i>	7
4.1.3	<i>Utbildning</i>	8
4.2	Diskriminering	8
4.2.1	<i>Röster på Sverigedemokraterna</i>	10
4.3	Den regionala arbetsmarknaden	12
4.3.1	<i>Arbetsmarknadsläget i regionen</i>	12
4.3.2	<i>Stora företag</i>	12
4.3.3	<i>Industrin</i>	12
4.4	Ytterligare förklaringar	13
5	Hypoteser	14
6	Metod och material	16
6.1	Tillvägagångssätt	16
6.2	Operationaliseringar	18
6.3	Materialdiskussion	22
7	Resultat	23
8	Sammanfattande diskussion	27
	Referenser	31
	Appendix	35

1 Inledning

En av nutidens största utmaningar för liberala demokratier är integrationen av invandrare¹ (Goodman 2010:754), Sverige är inget undantag. 1940 bestod Sveriges befolkning av cirka 1 procent utrikes födda (Ekberg 2012:44), 2012 hade andelen utrikes födda ökat till 15 procent (SCB 2013). Fram till mitten av 1970-talet var sysselsättningsläget för utrikes födda bra och periodvis var till och med sysselsättningsgraden högre för utrikes födda än för inrikes födda. Sedan omkring 1980 har sysselsättningsgraden för utrikes födda försämrats allt mer (Ekberg 2012:45), men det är inte så enkelt att andelen sysselsatta utrikes födda är densamma i hela Sverige. I rapporten *Integration – ett regionalt perspektiv*, vilken använder Tillväxtverkets indelning av Sveriges kommuner i 72 FA-regioner² (funktionella analysregioner), konstateras att sysselsättningsgraden varierar i betydligt högre grad bland utrikes födda än bland inrikes födda mellan olika regioner i Sverige (SCB 2010:13, 16).

I den region i Sverige där störst andel utrikes födda är sysselsatta ligger sysselsättningsgraden på 71 procent. I den region i Sverige där minst andel utrikes födda är sysselsatta ligger sysselsättningsgraden på 36 procent. Det ger en variationsbredd på 35 procentenheter. Det kan jämföras med siffrorna för inrikes födda som ligger på 89 procent för den region där störst andel inrikes födda är sysselsatta respektive 74 procent för den region där minst andel inrikes född är sysselsatta. Det ger en variationsbredd på 15 procentenheter. Variationsbredden för utrikes födda är alltså 20 procentenheter större än för inrikes födda.

Ytterligare ett spridningsmått som kan vara intressant att titta på gällande de regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad är genomsnittlig avvikelse. För inrikes födda avviker sysselsättningsgraden i genomsnitt 2 procentenheter från medelvärdet (81 procent) för regionerna. För utrikes födda avviker sysselsättningsgraden i genomsnitt 5 procentenheter från medelvärdet (56 procent) för regionerna. Den genomsnittliga avvikelsen är således mer än dubbelt så stor för utrikes födda jämfört med inrikes födda³. Hur kan det komma sig? Det övergripande forskningsproblemet för den här studien är att undersöka vad som kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige?

1 Begreppen invandrare och utrikes född kommer att användas synonymt.

2 Fortsättningsvis är det FA-regionerna som åsyftas när termerna region och regional och dess böjningar används när det handlar om just den här studien och rapporten *Integration - ett regional perspektiv* från SCB (2010).

3 Siffrorna är baserade på mina uträkningar. Siffrorna gäller de mellan 20-64 år och statistiken är från 2008. Underlaget är hämtat från rapporten *Integration - ett regionalt perspektiv* (SCB 2010:162-167, 180-182).

För att finna svar på forskningsproblemet om vilka faktorer som kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige kommer studien att titta på vilka förklaringsteorier som finns angående utrikes föddas låga sysselsättningsgrad och kring den stora skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda på en nationell nivå. Studien kommer även att ta del av vad tidigare forskning med en regional ansats har kommit fram till, den forskningen är dock mycket begränsad då nästan alla tidigare studier undersöker riket som helhet (Bevelander & Lundh 2004:133; Ekberg & Ohlson 2000:437-438), här finns en lucka inom tidigare forskning. Studiens syfte är att vara med och fylla den här luckan genom att pröva tre olika hypoteser: hypotesen om humankapitalets betydelse, hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring och hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse. På så sätt bidrar studien både med prövning av tidigare teori och prövning av nya orsaksförklaringar till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige, samtidigt som en lucka i forskningen undersöks.

Återstående delar av studien kommer att struktureras på följande sätt. Först kommer arbetsmarknadsintegrationens betydelse att behandlas, därefter tidigare studier med en regional ansats och på det följer en teorigenomgång för att lokalisera vad som kan förklara utrikes föddas låga sysselsättningsgrad. Ur tidigare teorier formas hypoteserna, sedan följer en metod- och materialgenomgång innan resultaten presenteras. Sist kommer en sammanfattande diskussion där slutsatser av studien dras.

2 Arbetsmarknadsintegrationens betydelse

Som framgick av inledningen har Sverige genomgått stora förändringar gällande andelen utrikes födda av befolkningen och deras situation på arbetsmarknaden, det har skapat utmaningar som inte var aktuella för några årtionden sedan. Dessa utmaningar har gjort att integration och integrationspolitik är ständigt lika aktuellt, inte minst sedan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010. Integrationen av invandrare innehåller fyra grundläggande dimensioner; ekonomisk, politisk, social och kulturell integration (Valtonen 2011:251). Målet för den svenska integrationspolitiken är ”lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund”⁴. För att målet ska kunna uppnås är det en förutsättning att invandrare ges möjligheten att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden (Eriksson 2010:249).

⁴ Regeringens proposition 2008/09:1.

Sysselsättning ses som ett måste för vidare integration (Beckman 2011:87-88; Olli Segendorf & Teljosuo 2011:9; Valtonen 2010:254) och som lösningen på integrationsproblemen (Johansson Heinö 2011:14). Sysselsättning ger individen ökad möjlighet att styra sitt liv, att kunna försörja sin familj och är viktigt för individens status och delaktighet i samhället, såsom ekonomisk delaktighet. Arbetslöshet kan leda till att individen drar sig undan från samhället och möten ansikte mot ansikte (Valtonen 2010:254). I Sverige är sysselsättning viktigt för identiteten och den status en individ tilldelas av andra hänger starkt samman med individens arbete. Det är i mindre grad personliga egenskaper som ger status (Herlitz 1991:15), vilket gör att den som står utanför arbetsmarknaden har lägre status. Eftersom utrikes födda i högre grad än inrikes födda står utanför arbetsmarknaden tilldelas den gruppen lägre status.

Det är inte bara för de enskilda individerna som det är viktigt att öka utrikes föddas delaktighet på arbetsmarknaden, det är också samhällsekonomiskt viktigt att en större andel arbetskraft tas tillvara (Olli Segendorf & Teljosuo 2011:10). Dessutom stundar en demografisk utmaning på grund av en växande andel äldre som inte befinner sig i de mest yrkesaktiva åldrarna, 20-64 år. Det här kommer att resultera i en markant högre försörjningsbörda framöver. Hur mycket högre försörjningsbördan kommer att bli beror på hur många som kommer att vara sysselsatta. Ett sätt att möta den demografiska utmaningen är att stärka svaga grupper på arbetsmarknaden, så som utrikes födda. Att stärka utrikes föddas position på arbetsmarknaden är extra viktigt med tanke på att antalet utrikes födda i yrkesaktiv ålder förväntas stiga samtidigt som antalet inrikes födda i yrkesaktiv ålder förväntas minska (Wilén 2009:8-9).

Det är således angeläget att forska kring arbetsmarknadsintegration av en rad anledningar. Ekberg och Ohlson menar att de regionala skillnaderna i invandrades sysselsättningsgrad ”bör vara av betydande intresse både för framtida forskning och för integrationspolitiken” (2000:438). Genom att förstå regionala skillnader bättre kan vi på ett tydligare sätt se vad som främjar och vad som motverkar sysselsättning bland utrikes födda, därigenom kan bättre beslut fattas om vilka insatser och åtgärder som ska genomföras. Vi får inte glömma bort att det är människor bakom siffrorna, människor som oavsett födelseland drömmer om att skapa sig en vardag och ett liv som de trivs med och utvecklas genom.

3 Tidigare studier med en regional ansats

Det har forskats mycket på arbetsmarknadsintegration (se till exempel Heilbrunn, Kushnirovich & Zeltzer-Zubida 2010; Knocke 2000; Kogan 2007, 2011; OECD 2007; Wiesbrock 2011). I Sverige har många rapporter undersökt invandrades ställning på den svenska arbetsmarknaden i sin helhet och resonerat kring varför arbetsintegrationen inte lyckats bättre (se till exempel Eriksson 2007, 2010; SCB 2008, 2009, 2010; SOU 2006). Till skillnad från de flesta andra studier har Ekberg och Ohlson (2000:438) ett regionalt perspektiv när de på kommunnivå studerar sysselsättningsgraden för bosnier som kom till Sverige 2003 och 2004. I studien konstaterar de att det saknas jämförande studier om regionala skillnader angående utrikes föddas position på arbetsmarknaden.

Lite har hänt sedan Ekberg och Ohlson (2000) skrev sin artikel. Enstaka lyckade fall som Gnosjö och Värnamo har studerats (Rosenqvist 2010) och en jämförande kvalitativ studie har utförts mellan Värnamo (som lyckats med arbetsmarknadsintegrationen) och Landskrona (som det inte alls gått lika bra för) (Stjärnqvist 2012). Bevelander och Lundh (2004:133) har undersökt sannolikheten att ha arbete för män från nio olika födelseregioner fördelat på sex typer av lokala arbetsmarknader. Även de uppmärksammar att tidigare forskning mestadels undersöker riket som helhet.

Det som kommer närmast den här studien är en del av ett kapitel i *Rapport Integration 2002* från Integrationsverket (2003:52-55). Där konstateras att det råder stora skillnader i sysselsättningsgrad bland utrikes födda mellan Sveriges kommuner. Därefter skapas index med olika faktorer som man tänker sig påverkar integrationen på arbetsmarknaden för att sedan kunna rangordna kommunerna efter hur de lyckas med arbetsmarknadsintegrationen. Det framgår dock inte på ett klart sätt vilka faktorer som visade sig ha betydelse och inte heller framgår det om resultaten är signifikanta. Det här är mig veterligen de studier som har haft en regional ansats.

4 Hur kan utrikes föddas låga sysselsättningsgrad förklaras

För att finna svar på forskningsproblemet om vilka faktorer som kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige är det lämpligt att titta på vilka förklarings teorier som finns angående utrikes föddas låga sysselsättningsgrad och kring den stora skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda på en nationell nivå, men även att ta del av vad tidigare studier med en regional ansats har kommit fram till. Först kommer humankapitalets betydelse att diskuteras, sedan kommer diskriminering och negativa attityder till invandring att behandlas och sist kommer den regionala arbetsmarknadens betydelse att tas upp.

4.1 Humankapital

Humankapitalets betydelse för utrikes föddas möjligheter på arbetsmarknaden är något som flera studier tar upp (Eriksson 2010; Olli Segendorf & Teljosuo 2011; Sjögren & Zenou 2007). Med humankapital menas det som kan bidra till en persons produktivitet och allmänna kunskaper om hur samhället fungerar. Exempel på humankapital är utbildning, arbetslivserfarenhet, nätverk, språkkunskaper och annan landspecifik kunskap. När en person invandrar förloras en del av humankapitalet, därför kommer den första tiden i det nya landet att gå åt till att bygga upp nytt humankapital. Hur mycket humankapital som går förlorat beror på hur överförbara kunskaperna från hemlandet är till det nya landet (Eriksson 2010:272-274, 277). Med tiden i det nya landet bör dock skillnaden i humankapital mellan den utrikes födda och de inrikes födda minska eftersom språkkunskaper och kunskaper om arbetsmarknaden i det nya landet ökar och lokal utbildning kan införskaffas (Kogan 2007:11).

4.1.1 Födelseregion

Som precis nämnts beror andelen humankapital som en individ förlorar på hur överförbara kunskaperna är från individens födelseland till det nya landet (Eriksson 2010:272). Sysselsättningsgraden är olika för olika grupper av utrikes födda beroende på vilken deras födelseregion är (Sjögren & Zenou 2007:11). De med högst sysselsättningsgrad är födda i Norden, sen kommer övriga Europa och sist kommer de som är födda utanför Europa (SCB 2010:36-37). Onekligen verkar det som att humankapital från utanför Europa är svårare att överföra till Sverige än vad humankapital från Norden och övriga Europa är. Osman (2006:227) menar att man inom den svenska hälso- och sjukvårdssektorn i valet mellan en europé och en utomeuropé med lika meriter hellre anställer europén på grund av uppfattningen att det kulturella avståndet är mindre mellan denne och den svenska kulturen. Sammansättningen av utrikes föddas födelseland varierar för olika delar av Sverige (SCB 2010:19). Att födelseland varierar för olika delar av Sverige tillsammans med att sysselsättningsgraden bland utrikes födda varierar beroende på födelseregion gör att födelseregion kan vara en förklaringsfaktor till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.1.2 Nätverk, språkkunskaper och annat landspecifikt humankapital

En annan viktig del av humankapitalet är nätverk, språkkunskaper och annan landspecifik kunskap, så som kultur- och lokalkännedom. Många arbeten tillsätts via informella sökanaler och internationell forskning visar att det sociala nätverket har mycket stor betydelse i sökandet efter ett arbete (Eriksson 2010:272, 292-293). Brist på kontakter är också något som många utrikes födda upplever som ett stort problem (Olli Segendorf & Teljosuo 2011:71). Flera internationella studier

visar att språkkunskaper är viktigt för möjligheten att få ett arbete och det finns ett tydligt samband mellan kunskaper i svenska språket och sysselsättning. Ett rimligt antagande är att språkkunskaper och annat landspecifikt humankapital ökar med vistelsetiden. Ett sätt att undersöka betydelsen av språkkunskaper och annat landspecifikt humankapital är att se om vistelsetid korrelerar med sysselsättningsgrad (Eriksson 2010:272, 287-289). När det har undersökts har det visat sig att vistelsetiden i Sverige är en faktor som starkt påverkar sysselsättningsgraden bland utrikes födda, ju längre vistelsetid ju större är chansen till arbete. Tiden som utrikes födda bott i Sverige skiljer sig åt i olika delar av landet (SCB 2010:16). Att vistelsetiden varierar mellan olika delar av Sverige tillsammans med att vistelsetiden korrelerar positivt med sysselsättningsgrad gör att vistelsetid kan vara en förklaringsfaktor till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.1.3 Utbildning

Som tidigare nämnts så är utbildning en del av humankapitalet. Utbildning är en viktig faktor för att komma in på arbetsmarknaden (SCB 2010:32) och det finns en tydlig positiv korrelation mellan utbildning och sysselsättning bland utrikes födda. Generellt sett så har inrikes födda högre utbildningsnivå än utrikes födda, men utrikes födda är inte en homogen grupp med en enhetlig utbildningsbakgrund. Istället finns det betydande skillnader mellan grupper som invandrat vid olika tidpunkter och från olika födelseregioner (Eriksson 2010:278-281). De som invandrat under senare år har en högre utbildningsnivå än de som varit bosatta en längre tid i Sverige. Det gör att utbildningsnivån för utrikes födda varierar mellan olika regioner i Sverige (SCB 2010:32). Att utbildningsnivån varierar mellan olika regioner tillsammans med att utbildning är viktigt för att komma in på arbetsmarknaden gör att utbildning kan vara en förklaringsfaktor till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

Vi har nu genom att studera humankapitalets betydelse för arbetsmarknadsintegrationen bland utrikes födda sett att födelseregion, vistelsetid och utbildning kan vara tre förklaringsfaktorer till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.2 Diskriminering

Rydgrens (2004:712) forskning visar att den stora skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda minskar vid kontroll för humankapital, men att en oförklarad skillnad fortfarande består. Genom att gå igenom tidigare forskning finner Rydgren (2004:712) starka argument för att det förekommer en relativt omfattande etnisk diskriminering på den svenska arbetsmarknaden.

Integration är en tvåvägsprocess (Carens 2005:43-44; Council of the European Union 2004:19) som kräver delaktighet av både utrikes och inrikes födda. Integrationsprocessen kräver anpassning av de utrikes födda, men också att det mottagande samhället skapar möjligheter för utrikes födda att delta ekonomiskt, politiskt, socialt och kulturellt (Council of the European Union 2004:19). Integration handlar alltså inte bara om utrikes föddas egenskaper, så som vilket humankapital de besitter. Att integration är en tvåvägsprocess implicerar att vad de redan boende i det mottagande landet har för värderingar och attityder får betydelse för hur invandrare behandlas och för hur lyckosam integrationen kommer att vara. Det är inte möjligt för utrikes födda att integreras i samhället om de inte släpps in. Eftersom arbetsmarknadsintegration är en del av integrationen, och kanske till och med den viktigaste, gäller samma saker där. Det är inte möjligt för utrikes födda att integreras på arbetsmarknaden om de inte släpps in.

En viktig och återkommande fråga inom arbetsmarknadsforskningen är i vilken omfattning de svårigheter som utrikes födda möter på arbetsmarknaden i Sverige beror på diskriminering. Etnisk diskriminering innebär att en person blir behandlad annorlunda på grund av dennes hudfärg, religion eller nationalitet (Nekby 2006:69-70). Diskriminering på arbetsmarknaden yttrar sig i att individer får lägre lön trots likvärdiga meriter eller att de blir bortsållade i antagningsprocessen trots att de är lika kvalificerade som andra sökande (Sjögren & Zenou 2007:19). Många tidigare studier tar upp diskriminering som en orsak till invandrades låga sysselsättningsgrad (se till exempel Carlsson & Rooth 2007; Eriksson 2007, 2010; Rydgren 2004; Sjögren & Zenou 2007; SOU 2006).

Diskriminering kan förekomma i flera former, men de två viktigaste är statistisk diskriminering och preferensbaserad diskriminering (även kallad preferensdiskriminering). Statistisk diskriminering handlar om att arbetsgivare har svårt att avgöra vilken produktivitet den arbetssökande besitter och på grund av det väljer bort sökande från de grupper som de vet eller snarare tror sig veta har sämre egenskaper generellt. Preferensbaserad diskriminering innebär att arbetsgivare väljer bort utrikes födda på grund av att de själva, deras kunder eller deras anställda har en negativ uppfattning om utrikes födda (Eriksson 2010:275-276). Preferensbaserad diskriminering är nära besläktad med rasism och/eller fördomar av annan karaktär (Eriksson 2007:45). Förekomsten av diskriminering har studerats genom regressionsanalyser av registerdata, enkäter, intervjuer och experiment. Tillsammans utgör dessa studier ett starkt bevis för att det förekommer etnisk diskriminering på arbetsmarknaden och att en del av skillnaden i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda beror på just denna etniska diskriminering (Eriksson 2011:297-300).

Bevelander och Lundh (2004) har, som tidigare nämnts, undersökt sannolikheten att ha arbete för män från nio olika födelseregioner fördelat på sex typer av lokala arbetsmarknader. Studien tar hänsyn till skillnader i individuella karakteristiska, men Bevelander och Lundh (2004:148-149) framhåller att det kan finnas andra regionala faktorer som kan förklara invandrades arbetsmarknadsintegration och lyfter fram regionala variationer i diskrimineringen av utrikes födda på arbetsmarknaden.

Vi har här kommit fram till att det finns starka bevis för att utrikes födda diskrimineras på arbetsmarknaden och att det kan vara en av förklaringarna till att de har en lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda. Bevelander och Lundh (2004:149) för fram tanken på att regionala variationer i diskrimineringen kan vara en av förklaringarna till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Det gör att det hade varit önskvärt att undersöka om utrikes födda diskrimineras olika mycket på arbetsmarknaden i olika regioner, men som Nekby (2006:69) menar är det svårt att fastställa förekomsten av diskriminering med kvantitativa metoder så som multivariata analyser av enkät- och registerdata. Än svårare vore det att fastställa regionala skillnader i diskriminering med multivariata analyser av enkät- och registerdata. Men etnisk diskriminering beror på någonting och den bakomliggande variabeln till etnisk diskriminering skulle mycket väl kunna vara negativa attityder till invandring. Därför vore det önskvärt att mäta negativa attityder till invandring för att se om det kan vara en av förklaringarna till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.2.1 Röster på Sverigedemokraterna

Sverigedemokraterna har sina rötter i svensk fascism, men har sedan andra halvan av 1990-talet kämpat för att upprätta en mer respektabel profil. Samtidigt har Sverigedemokraterna ökat sin röstandel. I valet 2006 fick partiet 2,9 procent av rösterna och 2010 fick de 5,7 procent av rösterna. Radikala högerpopulistiska partiers ideologi är baserad på etnisk nationalism, motstånd till invandring och motstånd till ett multikulturellt och multietniskt samhälle. De ser invandrare som ett problem i fyra olika avseenden: som ett hot mot en etnisk nationell identitet, som en orsak till kriminalitet, som en orsak till arbetslöshet och som missbrukare av det västerländska välfärdssystemet (Rydgren & Ruth 2013:714, 716).

De som lägger sin röst på Sverigedemokraterna är oftast män, jämfört med övriga partiers väljare är utbildningsnivån lägre, färre bor i större städer, en större andel har alltid bott på samma ort, de är mer missnöjda med demokratin i Sverige, förtroendet för politiker är i botten, de har ett stort EU-motstånd och de är inte särskilt intresserade av politik. Så gott som alla som lägger sin röst på

Sverigedemokraterna tycker att det är ett mycket bra förslag att Sverige ska ta emot färre flyktingar. De viktigaste politiska frågorna för partiets väljare rör just flyktingar och invandring (Demker 2008, 11 juli). Arzheimer (2009:259) påpekar att en rad studier har visat att de som lägger sin röst på extremhögern i Västeuropa till en stor del är motiverade av främlingsfientlighet.

Stödet för Sverigedemokraterna varierar över landet (Rydgren & Ruth 2011:222) och när Mellander (2013, 22 oktober) undersöker vilka socioekonomiska strukturer som kan relateras till att Sverigedemokraterna får en högre andel röster i vissa kommuner finner hon ett positivt samband mellan röster på Sverigedemokraterna i valet 2010 och arbetslösheten i kommunen. Särskilt starkt var sambandet mellan röster på Sverigedemokraterna och arbetslösheten bland utrikes födda. Hon finner sambandet efter genomförda korrelationsanalyser och påpekar att en korrelationsanalys inte säger något om vad som påverkar vad. Jansson och Fölster (2010:21-25) undersöker vad som kan förklara invandringskritik, mätt som stödet för Sverigedemokraterna i riksdagsvalet 2006 på kommunnivå. De finner att stödet för Sverigedemokraterna är som störst där skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda är som störst. Till skillnad från Mellander (2013, 22 oktober) uttalar de en åsikt om sambandets kausalitet och menar att på platser där skillnaden i sysselsättning är stor mellan inrikes och utrikes födda skapas en grogrund för invandringskritiska partier.

Deras åsikt om sambandets kausalitet är alltså det omvända jämfört med vad den här studien argumenterar för. Tankegången i den här studien är att ju fler som röstat på Sverigedemokraterna i en region ju fler hyser negativa attityder till invandring. Dessa attityder leder till etnisk diskriminering som i sin tur gör att utrikes födda får svårare att ta sig in på arbetsmarknaden och en låg sysselsättningsgrad bland utrikes födda följer. (Orsakssambandet diskuteras mer i avsnittet Hypoteser.)

Vi har nu genom att studera betydelsen av etnisk diskriminering för arbetsmarknadsintegrationen bland utrikes födda sett att den svärmätta faktorn diskriminering kan vara en förklaring till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. På grund av svårigheterna att mäta etnisk diskriminering har vi istället gått bakåt i orsakskedjan och tittat på en rimliga orsak till etnisk diskriminering, nämligen negativa attityder till invandring. Att de som röstar på Sverigedemokraterna anser att de viktigaste politiska frågorna rör just flyktingar och invandring (Demker 2008, 11 juli) tillsammans med att stödet för Sverigedemokraterna varierar över landet (Rydgren & Ruth 2011:222) gör att negativa attityder till invandring kan vara en förklaringsfaktor till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.3 Den regionala arbetsmarknaden

Nu har humankapital, diskriminering och negativa attityder till invandring behandlats och vi är framme vid den regionala arbetsmarknadens betydelse.

4.3.1 Arbetsmarknadsläget i regionen

Studien om sysselsättningsgraden bland bosnier visar ett positivt samband mellan det allmänna arbetsmarknadsläget i en kommun och sysselsättningsgraden för bosnier i kommunen (Ekberg & Ohlson 2000:436). Även Integrationsverket (2003:53) finner i sin studie ett positivt samband mellan arbetsmarknadsläget i en kommun och andelen sysselsatta utrikes födda. Bevelander och Lundh (2002:147) finner också ett samband mellan det lokala arbetsmarknadsläget och sannolikheten att utrikes födda män ska vara sysselsatta. Med anledning av ovan nämnda resultat är det av stor vikt att undersöka om det regionala arbetsmarknadsläget kan vara en förklaringsfaktor till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.3.2 Stora företag

Carlsson och Rooth (2007:716, 723) sände i ett experiment ut fiktiva ansökningar till företag som sökte arbetskraft. Ansökningarna fick slumpvis ett Mellanöstern- eller ett svenskklingande namn och det visade sig att de med ett svenskklingande namn blev uppringda femtio procent oftare trots att ansökningarna visade på samma kompetens. Det visade sig också att företag med mindre än tjugo anställda ringde upp ansökningar med ett namn från Mellanöstern fem procentenheter mindre ofta än företag med fler än tjugo anställda. Genom experimentet kunde de visa på att etnisk diskriminering förekommer vid anställningsprocessen, men vad mer som är intressant är att företagets storlek verkar ha betydelse för hur vanligt förekommande diskriminering är. Kanske är det så att större företag i högre utsträckning verkar för mångfald och mer frekvent har en policy för mångfald. Det gör det intressant att undersöka om storleken på företagen i en region kan vara en förklaringsfaktor till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.3.3 Industrin

Under de senaste decennierna har den svenska ekonomin genomgått en stor strukturomvandling som ännu inte är avslutad. Det har inneburit att industrisektorns andel av den totala sysselsättningen har minskat. Nedgången har drabbat både utrikes och inrikes födda, men utrikes födda har drabbats extra hårt då de till en större andel varit anställda inom industrin jämfört med inrikes födda. Många av de lågkvalificerade industrijobben som tidigare sysselsatte utrikes födda har slagits ut sedan 1990-talet. Samtidigt är det troligt att strukturomvandlingen har inneburit att det ställs ökade krav på högre formell utbildning och kunskaper i svenska språket (Eriksson 2007:83-86). Även många

industrijobb kräver numera betydande yrkeskompetens (Eriksson 2010:295). Industrijobben verkar dock ännu inte ha spelat ut sin roll helt som viktiga för sysselsättningsgraden bland utrikes födda. Flera studier pekar på ett positivt samband mellan andelen industrijobb i en region och andelen sysselsatta utrikes födda (Bevelander & Lundh 2004; Ekberg & Ohlson 2000; Integrationsverket 2003).

Ekberg och Ohlson (2002:436) finner ett positivt samband mellan tillverkningssektorns storlek i kommunen och andelen sysselsatta bosnier, sambandet är dock inte signifikant. Integrationsverket (2003:53) kommer fram till att sysselsättningen för utrikes födda påverkas av vilka näringsgrenar som dominerar i kommunen och att det framförallt är andelen industrijobb som har en positiv inverkan på andelen sysselsatta utrikes födda. Bevelander och Lundhs (2004:147) forskning visar att sannolikheten att ha ett arbete är större för de flesta invandrargrupper av män i de regioner som har en mer traditionell ekonomisk struktur, vilket är större industrisektor och mindre tjänstesektor och menar att en anledning till det kan vara att industrijobben kräver mindre Sverige-specifik kunskap.

Att andelen industrijobb har minskat kan betyda att de inte längre har någon förklaringskraft gällande de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda, men det kan också innebära att de industrijobb som fortfarande finns kvar har fått en ökad betydelse för regional framgång med arbetsmarknadsintegration. Studier utförda av Ekberg och Ohlson (2000), Integrationsverket (2003) och Bevelander och Lundh (2004) pekar på att industrijobben har en betydelse. Dock är det så att många av de industrijobb som finns kvar kräver betydande yrkeskompetens (Eriksson 2010:295). Dessa motstridigheter gör det intressant att undersöka om andelen industrijobb som finns i en region kan vara en förklaringsfaktor till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

Vi har nu sett att olika karakteristiska för den regionala arbetsmarknaden kan tänkas ha betydelse för arbetsmarknadsintegrationen och det har lett oss fram till att det regionala arbetsmarknadsläget, storleken på företagen och andelen industrijobb kan vara tre förklaringsfaktorer till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

4.4 Ytterligare förklaringar

Värt att notera är att det finns ytterligare förklaringar till utrikes föddas låga sysselsättningsgrad som inte har tagits upp här. Anledningen till det är att här diskuteras förklaringar som kan vara intressanta för att förstå de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

Exempel på en förklaring som därför uteslutits är den om höga trösklar in på svensk arbetsmarknad i form av hög minimilön (Forsander 2004:214) och lagstiftning om anställningsskydd (Eriksson 2010:296). En sådan förklaring är lika över hela Sverige och kan därför inte förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

5 Hypoteser

Utifrån ovan genomgång av tidigare forskning och teori har tre hypoteser utformats:

1. Humankapital har en positiv effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad, vilket kan förklara en del av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.
2. Negativa attityder till invandring har en negativ effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad, vilket kan förklara en del av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.
3. Det regionala arbetsmarknadsläget och andelen arbetstillfällen inom stora företag och industrin har en positiv effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad, vilket kan förklara en del av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

Den första hypotesen presenterar den etablerade förklaringen om humankapitalets betydelse för en individs chanser till sysselsättning. Ju mer humankapital utrikes födda besitter i en region, ju högre kommer deras sysselsättningsgrad att vara där. De stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda kan delvis förklaras av att humankapitalet inte är jämnt spritt mellan regionerna.

Den andra hypotesen presenterar, den i det här sammanhanget oprövade, variabeln negativa attityder till invandring. Ju fler som har negativa attityder till invandring i en region, ju lägre kommer utrikes föddas sysselsättningsgrad att vara där. De stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda kan delvis förklaras av att negativa attityder till invandring inte är jämnt spritt mellan regionerna.

Det krävs en närmare argumentation för att orsakskedjan i den andra hypotesen är den som presenteras här. Hypotesen postulerar att det finns en negativ effekt av negativa attityder till invandring på utrikes föddas sysselsättningsgrad, men hypotesen nämner inte den kausala mekanismen etnisk diskriminering. Anledningen till det är att diskriminering, som tidigare nämnts, är svårt att mäta och eftersom att det inte finns någon lämplig data på FA-regionnivå kommer ett sådant mått inte att ingå i studien. Men det är ändå viktigt att diskutera hur diskriminering verkar

som kausal mekanism och hur negativa attityder till invandring leder till diskriminering.

Tidigare diskuterades två typer av etnisk diskriminering, preferensbaserad diskriminering och statistisk diskriminering. Preferensbaserad diskriminering är som Eriksson (2007:45) nämner nära besläktad med rasism och/eller fördomar av annan karaktär. Därför är det troligt att preferensbaserad diskriminering är vanligare förekommande i de regioner där en större andel har negativa attityder till invandring. Preferensbaserad diskriminering handlar inte enbart om att arbetsgivare väljer bort utrikes födda på grund av att de har en negativ uppfattning om utrikes födda, arbetsgivare kan även välja bort utrikes födda på grund av att de anställda och/eller kunderna har en negativ uppfattning om utrikes födda (Eriksson 2010:275). På så sätt spelar en hög grad av negativa attityder till invandring i en region roll och föder etnisk diskriminering på arbetsmarknaden i den regionen. Det är även så att arbetsgivare ofta diskriminerar utrikes födda utan att de själva är medvetna om det (Rydgren 2004:713). I de regioner med en hög grad av negativa attityder till invandring torde det vara lättare för arbetsgivare att diskriminera utan att själva vara medvetna om det på grund av att de undermedvetet påverkas av omgivningens negativa attityder.

Statistisk diskriminering handlar om att arbetsgivare har svårt att avgöra vilken produktivitet den arbetssökande besitter och på grund av det väljer bort sökande från de grupper som de vet eller snarare tror sig veta har sämre egenskaper generellt (Eriksson 2010:275-276). Även här är det troligt att en större förekomst av negativa attityder till invandring leder till ökad diskriminering. Om arbetsgivaren eller omgivningen hyser negativa attityder till invandring är det mindre troligt att arbetsgivaren gör ansträngningen att ta reda på vilken produktivitet en utrikes född innehar. Etnisk diskriminering är den kausala mekanismen som producerar sambandet mellan negativa attityder till invandring och regionala skillnader i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

Studien kommer inte att kunna bevisa att sambandet går i den riktning som det argumenteras för här. Men det är inte rimligt att tro att gemene man vet hur sysselsättningsgraden för utrikes födda ser ut i just deras region i förhållande till övriga Sverige och efter det bestämmer sig för vilka åsikter de ska ha om invandring. Det är bara att gå till sig själv och tänka efter om man vet vilken sysselsättningsgrad utrikes födda har i den region som man bor i. Svaret blir antagligen att man inte har en aning. Troligare är däremot att man vet att utrikes födda har en lägre sysselsättningsgrad i riket som helhet och att man delvis utifrån det formar sina värderingar och åsikter.

Jansson och Fölster (2010:21-25) menar att på platser där skillnaden i sysselsättning är stor mellan inrikes och utrikes födda skapas en grogrund för invandringskritiska partier. Men att gemene man vet hur stor *skillnaden* är i sysselsättning mellan inrikes och utrikes födda där man bor låter inte särskilt troligt. Låt oss gå till oss själva igen, vet vi hur många procentenheter som skiljer mellan andelen sysselsatta inrikes födda och andelen sysselsatta utrikes födda i den region där vi bor? Svaret blir troligen åter igen att man inte har en aning. Det gör det mer rimligt att det är negativa attityder till invandring och påföljande etnisk diskriminering på arbetsmarknaden som påverkar andelen sysselsatta utrikes födda i en region. Regionala attityder där man bor är något som man möter och kan ha en känsla för, att man på samma sätt skulle känna av vilken skillnaden i sysselsättningsgrad är mellan inrikes och utrikes födda är inte särskilt troligt.

Jansson och Fölster (2010) kan lika lite som den här studien bevisa orsaksordningen, men deras tänkta orsakssamband faller på sin egen orimlighet. En annan svaghet med deras studie är att både oberoende och beroende variabel är mätt 2006. I den här studien är röster på Sverigedemokraterna mätt 2006 och utrikes föddas sysselsättningsgrad i regionerna är mätt 2008, det gör att den oberoende variabeln är mätt före den beroende i tiden vilket motsvarar tanken om hur orsakssambandet ser ut. Dessutom saknar Jansson och Fölsters (2010) studie en tanke och argumentation kring den kausala mekanismen.

Den tredje hypotesen presenterar tre faktorer som pekar på den regionala arbetsmarknadens betydelse. Ju bättre arbetsmarknadsläge och ju större andel arbetstillfällen som finns inom stora företag och industrin i en region, ju högre kommer utrikes föddas sysselsättningsgrad att vara där. De stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda kan delvis förklaras av att arbetsmarknaden ser olika ut i olika regioner.

6 Metod och material

Vi är nu framme vid själva utformningen av studien. Först kommer tillvägagångssättet att presenteras, sedan vilka variabler som kommer att användas för att pröva de olika hypoteserna och operationaliseringarna av dem, sist kommer det empiriska materialets kvalitet att diskuteras.

6.1 Tillvägagångssätt

För att undersöka det övergripande forskningsproblemet, vad som kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige, passar en statistisk design bäst. Den

statistiska designen har valts då den är användbar för att sammanfatta ett stort undersökningsmaterial (Ekengren & Hinnfors 2012:80). Det statistiska analysinstrument som har valts är regressionsanalys. Regressionsanalys är enligt många det mest kraftfulla och flexibla analysinstrumentet av de statistiska verktygen. Det gör det möjligt att samtidigt kunna uppskatta effekterna av flera oberoende variabler på den beroende variabeln och att utsätta dem för tuffa prövningar (Esaiasson et al. 2012:381-382).

Till skillnad från fåtalet tidigare studier med en regional ansats använder sig den här studien av en annan regional indelning. Studiens analysenheter utgörs av de 72 FA-regionerna⁵, vilket innebär ett totalurval. En FA-region är ett område inom vilket människor kan bo och arbeta utan att behöva göra alltför långa och tidsödande resor, det är också företagets huvudsakliga område för rekrytering av arbetskraft. FA-regionerna är särskilt lämpade att användas vid regionala analyser och det är den regionala indelning som använts i rapporten *Integration – ett regionalt perspektiv*, där det konstateras att sysselsättningsgraden varierar i betydligt högre grad bland utrikes födda än bland inrikes födda mellan olika regioner i Sverige (SCB 2010:16, 19-20). All statistik som används i studien kommer från Statistiska centralbyrån (SCB). För röster på Sverigedemokraterna är siffrorna från 2006, för övriga variabler är siffrorna från 2008.

Ett alternativt tillvägagångssätt hade varit att utföra en jämförande fallstudie med två strategiskt utvalda regioner. I så fall hade det varit lämpligt att använda en bakvänd mest lika-design, vilket innebär att information finns om den beroende variabeln (att sysselsättningsgraden bland utrikes födda är betydligt högre i den ena regionen jämförts med det andra). Vidare ska fallen vara så lika varandra som möjligt på betydelsefulla oberoende variabler, förutom på den oberoende variabeln som man tror påverkar utfallen. Fördelen med en jämförande fallstudie är att den möjliggör undersökning av en oberoende variabel som det inte finns statistik om eller som inte går att mäta statistiskt. Vid en jämförande fallstudie skulle det till exempel vara möjligt att pröva om grad av samverkan mellan kommunala myndigheter, näringsliv och ideella organisationer kan vara en förklaring till varför sysselsättningsgraden bland utrikes födda skiljer sig mellan två regioner. Grad av samverkan skulle kunna undersökas genom intervjuer med representanter för myndigheter och ideella organisationer, kommunpolitiker, företagare och utrikes födda.

Nackdelen med ett sådant tillvägagångssätt jämfört med det statistiska tillvägagångssättet är att det inte skulle vara möjligt att säga något om mer än de två fall som undersökts. Det skulle enbart vara möjligt att spekulera om de resultat som framkommit även gäller för andra regioner. Vidare är det

⁵ Se Appendix A för en lista över FA-regionerna samt vilka kommuner som ingår i respektive FA-region.

inte möjligt att hitta analysenheter som är homogena på alla relevanta oberoende variabler förutom just den som man är intresserad av, helt matchande par av fall existerar inte (Esaiasson et al. 2012:103). Om det skulle visa sig att den oberoende variabeln som var av intresse ser lika ut för de båda fallen framkommer endast ett resultat som visar att det inte var som förväntat, men ytterligare kunskap har inte kommit fram. Istället för att bara kunna undersöka en oberoende variabel, med bakvänd mest lika-design, kan en statistisk design undersöka effekten och förklaringskraften hos flera oberoende variabler. Dessutom kan den statistiska designen inkludera alla 72 FA-regionerna.

6.2 Operationaliseringar

För att pröva de uppställda hypoteserna kommer en rad variabler att användas i regressionsanalyser. Alla variabler kan variera från 0-100 procent (två decimaler är medtagna). 20-64 år är de mest yrkesaktiva åldrarna (Wilén 2009:8) och av den anledningen avser alla variabler, utom två, åldrarna 20-64 år. Vilka två som har en annan åldersavgränsning kommer att framgå nedan och en förklaring till varför de avviker kommer att ges. Den beroende variabeln, utrikes föddas sysselsättningsgrad, har operationaliserats genom andelen sysselsatta utrikes födda av de som är mellan 20-64 år.

För att pröva den första hypotesen om humankapitalets betydelse kommer variablerna födelseregion, vistelsetid och utbildningsnivå att användas. Även om ytterligare variabler hade kunnat inkluderas ger de som kommer att användas en bra bild över det samlade humankapitalet i varje region. Angående humankapitalets betydelse finns dessutom mycket tidigare forskning att luta sig mot, i vilken nämnda variabler diskuteras som betydelsefulla för vilket humankapital utrikes födda innehar (se till exempel Eriksson 2010; Olli Segendorf & Teljosuo 2011).

Födelseregion har operationaliserats genom andelen utrikes födda, 20-64 år, som är födda i Europa. Sysselsättningsgraden är olika för olika grupper av utrikes födda beroende på vilken deras födelseregion är (Sjögren & Zenou 2007:11). De med högst sysselsättningsgrad är födda i Norden, sen kommer övriga Europa och sist kommer de som är födda utanför Europa (SCB 2010:36-37). Anledningen till att gränsen dras mellan de som är födda inom Europa och de som är födda utanför Europa och inte mellan de som är födda inom Norden och de som är födda utanför Norden är att det skiljer mer i sysselsättningsgrad mellan de som är födda i och utanför Europa än vad det skiljer mellan de som är födda i Norden och övriga Europa (SCB 2010:36-37).

Vistelsetid har operationaliserats genom andelen utrikes födda, 20-64 år, som varit bosatta i Sverige i minst fem år. Anledningen till att gränsen dras vid fem års vistelsetid är att skillnaden i sysselsättning är mer än 20 procentenheter mellan de som bott i Sverige mindre än fem år och de

som bott fem till nio år i landet. Efter nio års vistelsetid sker inte ökningen i sysselsättningsgrad alls i samma takt (SCB 2010:38), därför är det lämplig att dra gränsen vid fem års vistelsetid då det är de efterföljande fyra åren som gör störst skillnad.

Utbildningsnivå har operationaliserats genom andelen utrikes födda, 25-64 år, som har minst gymnasial utbildning. Utbildningsnivå är en av de två variabler som har en annan åldersavgränsning. I den statistik som finns att tillgå från SCB är avgränsningen 25-64 år gjord (SCB 2010:177-179), vilket är rimligt då många i åldern 20-25 år studerar. Anledning till att gränsen dras vid minst gymnasial utbildning är att 19 procentenheter fler av de utrikes födda med gymnasial utbildning är sysselsatta jämfört med de med förgymnasial utbildning. För de som har eftergymnasial utbildning är sysselsättningsgraden densamma som för de som har gymnasial utbildning (SCB 2010:91). I alla FA-regioner saknas det uppgifter om utbildningsnivån för utrikes födda med i genomsnitt 7 procent⁶, därför har andelen som har minst gymnasial utbildning räknats ut efter det att de som det saknas uppgift om har dragits bort från totalsumman. Procentbasen utgörs alltså av de utrikes födda som det finns utbildningsinformation om. Det ger mer rättvisande siffror eftersom att vi inte vet någonting om utbildningsnivån för de som det saknas uppgift om.

För att pröva den andra hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring kommer variabeln röster på Sverigedemokraterna att användas. De som röstar på Sverigedemokraterna anser att de viktigaste politiska frågorna rör flyktingar och invandring och överensställelsen i åsikt rörande invandring är stor mellan partiet och dess väljare (Demker 2008, 11 juli). Därför är röster på Sverigedemokraterna en god indikator på hur vanligt förekommande det är med negativa attityder till invandring i en region. Röster på Sverigedemokraterna har operationaliserats genom andelen som röstade på Sverigedemokraterna i kommunvalet 2006. Det här är den andra variabeln där åldersavgränsningen 20-64 år inte har gjorts. Anledningen till det är att vi är intresserade av hur vanligt det är med negativa attityder till invandring över lag i en region och inte bara för dem mellan 20-64 år. Självklart vet vi inte hur vanligt negativa attityder till invandring är bland dem som inte är röstberättigade, men det bör inte ses som ett problem för studien då samma förutsättningar gäller för alla regioner. Dessutom är det till absolut övervägande del de över arton som är arbetsgivare, anställda och kunder.

Vid operationaliseringen av röster på Sverigedemokraterna fanns det ett par överväganden att göra. För det första valdes året 2006 istället för 2010, trots att en större andel röstade på Sverigedemokraterna i valen 2010 än 2006, det gjordes för att den oberoende variabeln ska komma

⁶ Siffran är baserad på min uträkning. Siffrorna gäller de mellan 25-64 år och statistiken är från 2008. Underlaget är hämtat från rapporten *Integration - ett regionalt perspektiv* (SCB 2010:177-179).

före den beroende i tiden. Att den oberoende variabeln kommer före den beroende i tiden premieras alltså framför en högre andel röster på Sverigedemokraterna. För det andra valdes kommunvalet istället för landstingsvalet eller riksdagsvalet. Landstingsvalet valdes bort för att landstingen främst behandlar frågor om hälso- och sjukvård samt tandvård. Riksdagsvalet valdes bort, trots att något fler röstade på Sverigedemokraterna i riksdagsvalet, för att det är en regional analys och därför är det mer lämpligt att välja ett val på regional nivå. All statistik om andel och antal röster på Sverigedemokraterna i de olika valen finns i statistikdatabasen på Statistiska centralbyråns hemsida (SCB u.å.).

För att pröva den tredje hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse kommer variablerna inrikes föddas sysselsättningsgrad, stora företag och industrin att användas. Inrikes föddas sysselsättningsgrad har operationaliserats genom andelen sysselsatta inrikes födda av de som är mellan 20-64 år. Inrikes föddas sysselsättningsgrad berättar hur arbetsmarknadsläget i regionen ser ut. Här kan studien luta sig mot tidigare forskning som visar att ett gott arbetsmarknadsläge i regionen har en positiv inverkan på utrikes föddas sysselsättningsgrad (Bevelander & Lundh 2004:147; Ekberg & Ohlson 2000:436; Integrationsverket 2003:53).

Stora företag har operationaliserats genom andelen inrikes och utrikes födda, 20-64 år, som är sysselsatta inom ett företag med minst 250 anställda. Variabeln är sprungen ur tidigare forskning som visar att etnisk diskriminering förekommer vid anställningsprocessen och att antalet anställda verkar ha betydelse för hur vanligt förekommande diskrimineringen är (Carlsson & Rooth 2007:716, 723). I och med att det är en ny variabel i forskningen kring regionala skillnader i sysselsättningsgrad bland utrikes födda finns inte tidigare forskning att luta sig mot och därför var det svårt att avgöra var gränsen skulle sättas. Beslutet landade till slut på att använda Europeiska kommissionens gräns på 250 anställda för vad som är ett stort företag (European Commission u.å.). Tanken är att stora företag mer frekvent verkar för och har en policy för mångfald. Om det är lämpligt att sätta gränsen så högt som vid 250 anställda tåls att diskuteras, men det här är i alla fall en första prövning av den nya variabeln stora företag.

Industrin har operationaliserats genom andelen inrikes och utrikes födda, 20-64 år, som är sysselsatta inom industrin. Anledningen till att industrin är den bransch som valts ut är att tidigare forskning har visat på ett positivt samband mellan andelen industrijobb i en region och andelen sysselsatta utrikes födda (Bevelander & Lundh 2004; Ekberg & Ohlson 2000; Integrationsverket 2003).

För att på ett tydligt sätt åskådliggöra hur hypoteser och variabler har operationaliserats presenteras nedan en tabell över hypoteser och variabler inklusive korta beskrivningar av variablerna, se tabell 1.

Tabell 1. Lista med hypoteser, variabler och beskrivning av variablerna.

Beroende variabel följt av hypoteser	Variabler	Beskrivning
Beroende variabel	Utrikes föddas sysselsättningsgrad	Andelen sysselsatta utrikes födda, 20-64 år.
Humankapital	Födelseregion	Andelen utrikes födda, 20-64 år, som är födda i Europa.
	Vistelsetid	Andelen utrikes födda, 20-64 år, som varit bosatta i Sverige i minst fem år.
	Utbildningsnivå	Andelen utrikes födda, 25-64 år, som har minst gymnasial utbildning.
Negativa attityder till invandring	Röster på Sverigedemokraterna	Andelen som röstade på Sverigedemokraterna i kommunvalet 2006.
Den regionala arbetsmarknaden	Inrikes föddas sysselsättningsgrad	Andelen sysselsatta inrikes födda, 20-64 år.
	Stora företag	Andelen inrikes och utrikes födda, 20-64 år, som är sysselsatta inom ett företag med minst 250 anställda.
	Industrin	Andelen inrikes och utrikes födda, 20-64 år, som är sysselsatta inom industrin.

All statistik som används i studien kommer från Statistiska centralbyrån (SCB). För röster på Sverigedemokraterna är siffrorna från 2006, för övriga variabler är siffrorna från 2008.

Självklart kunde ytterligare variabler inkluderas. Det är på inget sätt troligt att de variabler som ingår i studien kommer att förklara hela variationen i den beroende variabeln, utrikes föddas sysselsättningsgrad. Det finns sannolikt en lång rad ytterligare faktorer som kan hjälpa till och förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Studien gör inte heller anspråk på att vara heltäckande. De variabler som har inkluderats har valts för att uppfylla studiens syfte att pröva de tre hypoteserna: hypotesen om humankapitalets betydelse, hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring och hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse. Genom att pröva nämnda hypoteser uppfylls också syftet att studien ska vara med och fylla forskningsluckan gällande regionala skillnader i utrikes föddas sysselsättningsgrad.

För att hypotesen om humankapitalets betydelse ska få stöd krävs det att variablerna visar sig ha positiva och signifikanta effekter på utrikes föddas sysselsättningsgrad. För att hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring ska få stöd krävs det att variabeln visar sig ha en negativ och signifikant effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad. För att hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse ska få stöd krävs det att variablerna visar sig ha positiva och signifikanta effekter på utrikes föddas sysselsättningsgrad.

6.3 Materialdiskussion

Det finns två övergripande problem med statistiken från SCB. För det första är Sveriges befolkning felräknad med uppskattningsvis 100 000 invånare. Personer som utvandrar från Sverige anmäler inte alltid utvandringen, vilket gör att de fortsätter att vara registrerade som boende i Sverige när de i själva verket bor och arbetar i något annat land. Enligt uppskattningar uppgår skillnaden för inrikes födda mellan folkbokförda och bosatta till 50 000, samma siffra anges för utrikes födda. Siffran för inrikes födda motsvarar 0,6 procent av de inrikes födda, samtidigt som siffran för utrikes födda motsvarar 6-8 procent av de utrikes födda. Det gör att sysselsättningsgraden för utrikes födda underskattas mer än för inrikes födda (Ekberg & Nilsson 2005, 5 juli). Det bör dock inte vara ett problem för studiens tillförlitlighet då det inte finns någon anledning att misstänka att felräkningen av Sveriges befolkning skulle vara ojämnt spridd över regionerna.

För det andra förekommer en betydande gränspendling mellan Sverige och grannländerna Norge, Danmark och Finland. De som är bosatta i Sverige, men gränspendlar finns inte med som sysselsatta i nationell registerbaserad statistik. Det gör att sysselsättningsgraden underskattas i gränsregioner och särskilt bland utrikes födda då de gränspendlar i större utsträckning än de som är födda i Sverige (SCB 2010:156-157). Det här är det största problemet med statistiken då underskattningen av utrikes föddas sysselsättningsgrad inte är jämnt spridd över regionerna. Det bör dock endast ge upphov till en liten felkälla då standardavvikelsen för inrikes föddas sysselsättningsgrad endast förändras från 2,74 till 2,73 och standardavvikelsen för utrikes föddas sysselsättningsgrad endast förändras från 6,35 till 5,70 när de tolv FA-regioner med störst andel inrikes och utrikes födda som pendlar till Norge eller Danmark exkluderas. Hänsyn till de som pendlar till Finland har inte kunnat tas då statistik saknas för dem⁷.

⁷ Siffrorna är baserade på mina uträkningar. Siffrorna gäller de mellan 20-64 år. Statistiken är från 2008, undantaget uppgifterna om vilka regioner som har störst andel gränspendlare till Norge och Danmark, de är från 2007. Underlaget är hämtat från rapporten *Integration - ett regionalt perspektiv* (SCB 2010:156-167, 180-182).

7 Resultat

För att finna svar på forskningsproblemet om vilka faktorer som kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige har vi tittat på förklaringsteorier som finns angående utrikes föddas låga sysselsättningsgrad och kring den stora skillnaden i sysselsättningsgrad mellan inrikes och utrikes födda på en nationell nivå, men även tagit del av vad tidigare studier med en regional ansats har kommit fram till. Efter det ställdes tre hypoteser upp: en om humankapitalets betydelse, en om betydelsen av negativa attityder till invandring och en om den regionala arbetsmarknadens betydelse. För att pröva hypoteserna har regressionsanalyser genomförts. Först kommer dock en tabell med beskrivande statistik för alla variabler som ingår i regressionsanalyserna att presenteras, se tabell 2.

Tabell 2. *Beskrivande statistik.*

Variabel	N	Medelvärde	Standard- avvikelse	Min	Max
Utrikes föddas sysselsättningsgrad	72	55,67	6,35	36,38	71,15
Födelseregion	72	64,29	12,63	43,03	96,93
Vistelsetid	72	70,70	9,16	36,36	89,65
Utbildningsnivå	72	75,66	4,06	65,21	86,11
Röster på Sverigedemokraterna	72	1,43	1,17	0,00	6,34
Inrikes föddas sysselsättningsgrad	72	81,08	2,74	73,77	89,32
Stora företag	72	12,67	6,50	1,80	27,42
Industrin	72	15,02	6,57	2,86	35,07

För röster på Sverigedemokraterna är siffrorna från 2006, för övriga variabler är siffrorna från 2008. Källa: SCB.

Värt att notera är att vi här ser att standardavvikelsen från medelvärdet är mer än dubbelt så stor för utrikes föddas sysselsättningsgrad jämfört med inrikes föddas sysselsättningsgrad. Värden för samtliga variabler finns för alla 72 FA-regioner. Vidare till regressionsanalysen, resultat presenteras i tabell 3. I modell 1 har alla oberoende variabler ingått, på så sätt är de alla under kontroll för varandra.

Tabell 3. Regressionsanalys. Beroende variabel: Utrikes föddas sysselsättningsgrad. Ostandardiserade b-koefficienter, standardfel inom parentes.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Födelseregion	0,129* (0,058)		0,151** (0,056)
Vistelsetid	0,227** (0,068)	0,257*** (0,069)	0,203** (0,067)
Utbildningsnivå	0,225 (0,162)	0,325* (0,160)	
Röster på Sverigedemokraterna	-1,210* (0,526)	-1,159* (0,542)	-1,246* (0,530)
Inrikes föddas sysselsättningsgrad	1,368*** (0,241)	1,174*** (0,232)	1,479*** (0,229)
Stora företag	0,247 (0,140)	0,067 (0,118)	0,319* (0,131)
Industrin	-0,087 (0,128)	0,063 (0,112)	-0,180 (0,110)
Intercept	-96,753*** (21,049)	-82,395*** (20,638)	-87,879*** (20,204)
N	72	72	72
R2 (justerat)	0,487	0,455	0,479

***= $p < 0,001$ **= $p < 0,01$ *= $p < 0,05$. För röster på Sverigedemokraterna är siffrorna från 2006, för övriga variabler är siffrorna från 2008. Källa: SCB.

Låt oss börja med att titta på resultaten för den första hypotesen. Hypotesen postulerar att humankapital har en positiv effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad, vilket kan förklara en del av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. I modell 1 i tabell 3 kan vi se att både födelseregion och vistelsetid har en positiv och signifikant effekt på andelen sysselsatta utrikes födda. Ju fler av de utrikes födda i en region som är födda inom Europa och som har vistats minst fem år i Sverige, ju högre kommer sysselsättningsgraden bland utrikes födda att vara i regionen.

Utbildningsnivå däremot, som också är en del av humankapitalet, visar visserligen på en positiv effekt, men utan signifikans. Det är märkligt med tanke på att tidigare forskning har visat att utbildning är viktigt för utrikes föddas sysselsättningsgrad (Eriksson 2010:281; SCB 2010:91) och att utbildningsnivån varierar mellan regionerna (SCB 2010:32). Men utbildningsnivån varierar också mellan utrikes födda beroende på födelseregion (Eriksson 2010:279-280), möjligen är det så att födelseregion tar ut effekten av utbildningsnivå. För att pröva det har en regressionsanalys genomförts utan födelseregion, se modell 2 i tabell 3. När födelseregion exkluderas blir den positiva

effekten av utbildningsnivå signifikant. I modell 3 i tabell 3 har utbildningsnivå istället exkluderats för att se vad som händer med födelseregion. Resultatet visar att när utbildningsnivå exkluderas ger födelseregion en något starkare effekt och signifikansen ökar. Det tycks alltså som att födelseregion och utbildningsnivå hämmar varandras effekter i modell 1 i tabell 3. Ur det här dras slutsatsen att humankapital har en positiv effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad och att det är en del av förklaringen till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Resultatet stödjer alltså den första hypotesen om humankapitalets betydelse.

Så till den andra hypotesen som postulerar att negativa attityder till invandring har en negativ effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad, vilket kan förklara en del av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Negativa attityder till invandring har, som tidigare nämnts, operationaliserats genom andelen röster på Sverigedemokraterna. Modell 1 i tabell 3 visar att röster på Sverigedemokraterna har en negativ och signifikant effekt på andelen sysselsatta utrikes födda. Ju större andel som röstar på Sverigedemokraterna i en region, ju lägre kommer sysselsättningsgraden för utrikes födda att vara i regionen. Negativa attityder till invandring är således en del av förklaringen till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Resultatet stödjer alltså den andra hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring.

Den tredje och sista hypotesen postulerar att det regionala arbetsmarknadsläget och andelen arbetstillfällen inom stora företag och industrin har en positiv effekt på utrikes föddas sysselsättningsgrad, vilket kan förklara en del av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Om vi börjar med att titta på variabeln inrikes föddas sysselsättningsgrad (vilken är operationaliseringen av det regionala arbetsmarknadsläget) i modell 1 i tabell 3 ser vi att den har en positiv och signifikant effekt på andelen sysselsatta utrikes födda. Ju bättre arbetsmarknadsläget är i en region, ju högre kommer sysselsättningsgraden bland utrikes födda att vara i regionen. Det är föga förvånande och helt i linje med tidigare forskning. En del av förklaringen till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda finns alltså i det regionala arbetsmarknadsläget.

Andelen arbetstillfällen inom stora företag visar på en positiv effekt på andelen sysselsatta utrikes födda, men resultatet är inte signifikant på 0,05-nivån (p-värdet ligger på 0,083). Tittar vi däremot på resultaten för regressionsanalysen där utbildning är exkluderat, se modell 3 i tabell 3, ser vi att andelen arbetstillfällen inom stora företag nu är signifikant (p-värdet ligger på 0,018) och dessutom har den positiva effekten ökat något. Vad det beror på är svårt att säga, men det kan tolkas som att

andelen arbetstillfällen inom stora företag inte helt ska avskrivas som betydelsefullt för utrikes föddas sysselsättningsgrad och som förklaring till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

Andelen industrijobb har en liten negativ icke signifikant effekt på sysselsättningsgraden bland utrikes födda, se modell 1 i tabell 3. Det här går emot tidigare forskning som har funnit en positiv effekt av andelen industrijobb (se Bevelander & Lundh 2004:147; Ekberg & Olsson 2000:436; Integrationsverket 2003:53). Skillnaderna i resultat kan bero på att några år har förflutit mellan undersökningarna och att industrijobben under den tiden har förlorat sin förklaringskraft eller att olika regionala nivåer undersöks. Det är också värt att nämna att Bevelander och Lundh (2004) endast undersöker män. Andelen industrijobb kan alltså inte tillskrivas någon förklaringskraft på de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda⁸.

Hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse får alltså stöd i den första delen angående det regionala arbetsmarknadsläget, i den andra delen får den delvis stöd i och med att andelen arbetstillfällen inom stora företag inte kan räknas ut helt. Den tredje och sista delen gällande andelen industrijobb får inget stöd.

Den ostandardiserade b-koefficienten talar om hur mycket en enhets förändring av den oberoende variabeln ger i form av förändring av den beroende variabeln (Esaiasson et al. 2012:381). För att ta två exempel kan vi titta på inrikes föddas sysselsättningsgrad (operationaliseringen av det regionala arbetsmarknadsläget) och röster på Sverigedemokraterna (operationaliseringen av negativa attityder till invandring). I modell 1 i tabell 3 framgår att om sysselsättningsgraden bland inrikes födda ökar med 1 procentenhet ökar det förväntade värdet på variabeln utrikes föddas sysselsättningsgraden med 1,4 procentenheter (avrundat till tiondelar). Om rösterna på Sverigedemokraterna ökar med 1 procentenhet minskar det förväntade värdet på variabeln utrikes föddas sysselsättningsgrad med 1,2 procentenheter (avrundat till tiondelar).

Det är viktigt att uppmärksamma att en regressionsanalys inte bevisar åt vilket håll orsakssambandet går. För hypotes ett och tre bedöms ändå orsakskedjan som klarlagd. Hypotes ett som handlar om humankapitalets betydelse har operationaliserats genom variablerna födelseregion, vistelsetid och utbildningsnivå. Här är det tämligen självklart att det är nämnda variabler som

⁸ För att undersöka om andelen arbetstillfällen inom stora företag och andelen industrijobb hämmar varandras effekter har en regressionsanalys utan andelen industrijobb utförts och en regressionsanalys utan andelen arbetstillfällen inom stora företag utförts. Båda regressionsanalyserna resulterade i liknande resultat som redovisas i modell 1 i tabell 3. Således har de inte en hämmande effekt på varandra.

påverkar sysselsättningsgraden bland utrikes födda i en region och inte tvärt om. Hypotes tre som handlar om den regionala arbetsmarknadens betydelse har operationaliserats genom variablerna inrikes föddas sysselsättningsgrad, stora företag och industrin. Även här är det tämligen självklart att det är variablerna som påverkar sysselsättningsgraden bland utrikes födda i en region och inte tvärt om.

Hypotes två som handlar om negativa attityders betydelse har operationaliserats genom variabeln röster på Sverigedemokraterna. När det gäller hypotes två är orsakssambandet inte lika självklart. Studien argumenterar för att negativa attityder till invandring, genom den kausala mekanismen diskriminering, orsakar en lägre sysselsättningsgrad bland utrikes födda och att regionala variationer i negativa attityder till invandring är en av orsakerna till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda (se avsnittet Hypoteser för en argumentation kring orsakssambandet). Det är en svaghet för studien att den inte på ett tydligare sätt kan visa på orsakskedjan, till exempel genom att mäta den kausala mekanismen diskriminering.

Det övergripande forskningsproblemet för studien är vad som kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige. R^2 är ett mått på de oberoende variabelnas förklaringskraft. I modell 1 i tabell 3 ser vi att det justerade R^2 -värdet är 0,487. Det betyder att 48,7 procent av de regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda kan förklaras av de oberoende variablerna som ingått i regressionsanalysen.

Sammanfattningsvis får hypotesen om humankapitalets betydelse och hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring stöd, hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse får delvis stöd. Vi kan konstatera att de oberoende variablerna som ingått i regressionsanalysen kan förklara 48,7 procent av de regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda.

8 Sammanfattande diskussion

Studien tog sin utgångspunkt i det faktum att sysselsättningsgraden varierar i betydligt högre grad bland utrikes födda än bland inrikes födda mellan olika regioner i Sverige (SCB 2010:16). Ur den här kunskapen formades det övergripande forskningsproblemet: vad kan förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda i Sverige? I samspråk med tidigare teori och forskning utarbetades därefter tre hypoteser: hypotesen om humankapitalets betydelse, hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring och hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse. Studiens syfte har varit att undersöka nämnda hypoteser och på så sätt

vara med och fylla forskningsluckan gällande regionala skillnader i utrikes föddas sysselsättningsgrad.

Studien bekräftar tidigare forskning om att födelseregion, vistelsetid och utbildningsnivå har en inverkan på utrikes föddas sysselsättningsnivå (se till exempel SCB 2010). Resultaten visar att ju fler av de utrikes födda i en region som är födda inom Europa, som har vistats minst fem år i Sverige och som har minst gymnasial utbildning, ju högre kommer sysselsättningsgraden bland utrikes födda att vara i regionen. Alltså får hypotesen om humankapitalets betydelse stöd.

Individens födelseregion går naturligtvis inte att ändra på, men individer behöver olika stöd för att komma in på arbetsmarknaden, bland annat beroende på födelseregion, och därför bör mottagningen vara individanpassad. Mer forskning behövs angående vad det är för humankapital som de som är födda i Europa har som de som är födda utanför Europa inte har, eller om det är arbetsmarknaden som behandlar de som är födda utanför Europa på ett annat sätt? Eftersom att vistelsetiden är betydelsefull bör det forskas kring hur det humankapital som den enskilde tillskansar sig över tid kan uppnås på en kortare tid. Vad kan till exempel göras för att förbättra svenska för invandrare (sfi) och lär sig utrikes födda svenska bäst i klassrummet eller på en praktikplats? Då utbildningsnivån är viktig bör utrikes födda uppmuntras till att utbilda sig. Vidare är det viktigt att statistisk diskriminering motarbetas då det kan orsaka att den utrikes födda avstår från att utbilda sig och på så sätt blir den förutfattade meningen om att utrikes födda är mindre kvalificerade en självuppfyllande profetia (Sjögren & Zenou 2007:21).

Det kan konstateras att humankapitalet är ojämnt spritt över Sveriges regioner och att det är en av förklaringarna till de stora regionala skillnaderna i utrikes föddas sysselsättningsgrad. Det behövs alltså insatser för att stärka utrikes föddas humankapital i de regioner där det är extra lågt. Utrikes födda är lika lite som inrikes födda en homogen grupp, bland annat har de olika födelseregion, olika vistelsetid och olika utbildningsnivå. Det gör att en lösning naturligtvis inte passar alla och att individanpassade lösningar är av största vikt.

Även den andra hypotesen, hypotesen om betydelsen av negativa attityder till invandring, får stöd av studien. Studien argumenterar för att negativa attityder till invandring, genom den kausala mekanismen etnisk diskriminering, orsakar en lägre sysselsättningsgrad bland utrikes födda och att regionala variationer i negativa attityder till invandring är en av orsakerna till de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Som tidigare nämnts är orsakssambandet inte lika självklart för den här hypotesen som för de andra två och studien kan inte bevisa att sambandet

går i nämnd riktning. För att bli säkrare på orsakssambandet vore det önskvärt om framtida forskning undersökte en eventuell korrelation mellan etnisk diskriminering och negativa attityder till invandring och mellan etnisk diskriminering och sysselsättningsgrad bland utrikes födda på en regional nivå. Att studera Brottsförebyggande rådets hatbrottsstatistik skulle kunna vara en möjlig väg att gå. Orsakssambandet skulle även bli starkare om det går att visa att merparten av Sverigedemokraternas väljare inte bara har negativa attityder till *invandring*, utan även till *invandrare*. Att en person har negativa attityder till *invandring* behöver möjligen inte betyda att denne är främlingsfientlig.

Oavsett vilken riktningen på sambandet är för det med sig viktiga implikationer. Om det är som studien argumenterar för är det mycket viktigt att arbeta för att negativa attityder till invandring inte växer sig starkare eftersom det ytterligare skulle försvåra arbetsmarknadsintegrationen för utrikes födda. Från tidigare forskning vet vi att sysselsättning är av största vikt för vidare integration (Beckman 2011:87-88; Olli Segendorf & Teljosuo 2011:9; Valtonen 2010:254). Om sambandet istället skulle vara det omvända, alltså att en låg regional sysselsättningsgrad bland utrikes födda skulle skapa negativa attityder till invandring regionalt, får det också viktiga implikationer. Utan en positiv förändring i sysselsättningsgraden bland utrikes födda skulle negativa attityder till invandring fortleva.

Hypotesen om den regionala arbetsmarknadens betydelse får delvis stöd. Att det regionala arbetsmarknadsläget har en positiv effekt på andelen sysselsatta utrikes födda är föga förvånande och helt i linje med tidigare forskning (Bevelander & Lundh 2002:147; Ekberg & Ohlson 2000:436; Integrationsverket 2003:53). Däremot visade det sig vara svårare att avgöra om stora företag har en positiv effekt på andelen sysselsatta utrikes födda. Här skulle det därför behövas mer forskning, eventuellt med en annan operationalisering av stora företag. Andelen industrijobb visade sig inte vara betydelsefullt för andelen sysselsatta utrikes födda, vilket går emot tidigare forskning. Kanske är det andra branscher som idag kan vara med och förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Framtida forskning skulle kunna undersöka hotell-restaurang- och servicesektorn, sektorer som förhållandevis många utlandsfödda arbetar inom (Sjögren & Zenou 2007:10).

De oberoende variablerna som har ingått i regressionsanalysen förklarar 48,7 procent av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Det finns alltså fler oberoende variabler för framtida forskning att undersöka. En möjlig förklaring som Stjärnqvist (2012:30) lyfter fram är att kommuner arbetar olika med integration, graden av nätverkande mellan kommun och

näringsliv kan till exempel skilja sig åt. Ytterligare förklaringar kan vara hur mycket kommunerna satsar ekonomiskt på sfi, om praktik erbjuds under sfi-utbildningen, skäl för invandring och hur stor andel av de boende i en region som är utrikes födda.

Studien har bidragit till att fylla forskningsluckan gällande regionala skillnader i utrikes föddas sysselsättningsgrad. Studien kan naturligtvis inte stänga hela den aktuella luckan, men är ett steg på vägen. Dessutom har studien prövat tidigare förklaringar till utrikes föddas låga sysselsättningsgrad och sett att de kan vara med och förklara de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Studien har också prövat de nya förklaringarna, negativa attityder till invandring och andelen sysselsatta inom stora företag och har på så sätt drivit forskningen framåt. För att återkoppla till forskningsproblemet har studien visat på betydelsen av flera variabler och tillsammans kan de förklara nästan hälften av de stora regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda. Syftet har uppfyllts i och med att de tre hypoteserna har undersökts och genom att studien har lämnat ett bidrag till den forskningslucka som pekades ut i inledningen.

Avslutningsvis kan sägas att möjligheten för utrikes födda att komma in på arbetsmarknaden är en viktig fråga av flera anledningar. Kanske först och främst för den enskilda individen och dennes familj, men även samhällsekonomiskt och för att dämpa den demografiska utmaningen som stundar. Som Ekberg och Ohlsson (2000:438) skriver bör de regionala skillnaderna i sysselsättningsgrad bland utrikes födda vara av betydande intresse för framtida forskning.

Referenser

- Arzheimer, Kai (2009). Contextual Factors and the Extreme Right Vote in Western Europe, 1980-2002. *American Journal of Political Science*. 53(2): 259-275.
- Beckman, Ludvig (2011). *Den rimliga integrationen*. 1. uppl. Stockholm: Dialogos.
- Bevelander, Pieter & Lundh, Christer (2004). "Regionala variationer i sysselsättningen för invandrade män år 2000", i J. Ekberg (red.) *Egenförsörjning eller bidragsförsörjning? Invandrarna, arbetsmarknaden och välfärdsstaten*. Rapport från Integrationspolitiska maktutredningen (s. 133-158). SOU 2004:21. Stockholm: Fritzes. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/01/31/80/a3f06331.pdf>
- Carens, Joseph H (2005). The Integrations of Immigrants. *Journal of Moral Philosophy*. 2(1): 29-46.
- Carlsson, Magnus & Rooth, Dan-Olof (2007). Evidence of ethnic discrimination in the Swedish labor market using experimental data. *Labour Economics*. 14(4): 716-729.
- Council of the European Union (2004). *Immigrant Integration Policy in the European Union*. Brussels, 19 November, 14615/04 (Presse 321). Tillgänglig: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/jha/82745.pdf
- Demker, Marie (2008, 11 juli). Mest av allt skyr han förändring. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 2013-12-10, från: http://www.svd.se/kultur/mest-av-allt-skyr-han-forandring_221999.svd
- Ekberg, Jan (2012). Invandrare på arbetsmarknaden i Sverige under den globala krisen. *Arbetsmarknad & Arbetsliv*. 18(1): 43-51. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:551998/FULLTEXT01.pdf>
- Ekberg, Jan & Nilsson, Åke (2005, 5 juli). Svensk folkmängd felräknad med 100 000 invånare. *Dagens Nyheter*. Hämtad 2013-10-19, från: <http://www.dn.se/debatt/svensk-folkmangd-felraknad-med-100-000-invanare/>
- Ekberg, Jan & Ohlsson, Mikael (2000). Flyktingars arbetsmarknad är inte alltid nattsvart. *Ekonomisk debatt*. 28(5): 431-439. Tillgänglig: <http://nationalekonomi.se/filer/pdf/28-5-je.pdf>
- Ekengren, Ann-Marie & Hinnfors, Jonas (2012). *Uppsatshandbok: hur du lyckas med din uppsats*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Eriksson, Stefan (2007). *Arbetsutbud och sysselsättning bland personer med utländsk bakgrund: en kunskapsöversikt*. Stockholm: Finansdepartementet.
- Eriksson, Stefan (2010). *Utrikes födda på den svenska arbetsmarknaden: bilaga 4 till Långtidsutredningen 2011*. Stockholm: Fritzes. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/156780>

- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik.
- European Commission (u.å.). *What is an SME?* Hämtad 2013-12-28, från: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/#top>
- Forsander, Annika (2004). Social Capital in the Context of Immigration and Diversity: Economic Participation in the Nordic Welfare States. *Journal of International Migration and Integration*. 5(2): 207-227.
- Goodman, Sara Wallace (2010). Integration Requirements for Integration's Sake? Identifying, Categorising and Comparing Civic Integration Policies. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 36(5): 753-772
- Heilbrunn, Sibylle, Kushnirovich, Nonna & Zeltzer-Zubida, Aviva (2010). Barriers to immigrants' integration into the labor market: Modes and coping. *International Journal of Intercultural Relations*. 34(3): 244–252.
- Herlitz, Gillis (1991). *Svenskar: Hur vi är och varför vi är som vi är*. 1. uppl. Uppsala: Konsultförl.
- Integrationsverket (2003). *Rapport integration 2002*. Integrationsverket: Norrköping. Tillgänglig: http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/Integration_2002.pdf
- Jansson, Li & Fölster, Stefan (2010). *Självmål i sysselsättningspolitiken – Så leder ett sämre företagsklimat till utanförskap och främlingsfientlighet*. Svenskt Näringsliv. Tillgänglig: www.svensktnaringsliv.se/multimedia/archive/00023/Sj_lvm_1_i_syssels_t_23183a.pdf
- Johansson Heinö, Andreas (2011). *Integration eller assimilation? En utvärdering av svensk integrationsdebatt*. Stockholm: Timbro.
- Knocke, Wuokko. 2000. Integration or Segregation? Immigrant Populations Facing the Labour Market in Sweden. *Economic and Industrial Democracy*. 21(3): 361-380.
- Kogan, Irena (2007). *Working Through Barriers: Host Country Institutions and Immigrant Labour Market Performance in Europe*. Dordrecht: Springer Science+Business Media B.V.
- Kogan, Irena (2011). New Immigrants – Old Disadvantage Patterns? Labour Market Integration of Recent Immigrants into Germany. *International Migration*. 49(1): 91–117.
- Mellander, Charlotta (2013, 22 oktober). Sverigedemokraternas geografi. *Vertikals*. Jönköping International Business School. Hämtad 2013-12-10, från: <http://www.vertikals.se/charlotta/2013/10/22/sverigedemokraternas-geografi/>
- Nekby, Lena (2006). ”Att mäta diskriminering”, i A. Neergaard (red.) *På tröskeln till lönearbete. Diskriminering, exkludering och underordning av personer med utländsk bakgrund*. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (s. 69-90). SOU 2006:60. Stockholm: Fritzes. Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/48/22/52878636.pdf>

- OECD (2007). *Jobs for Immigrants. Vol. 1, Labour market integration in Australia, Denmark, Germany and Sweden*. Paris: Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD).
- Olli Segendorf, Åsa & Teljosuo, Tommi (2011). *Sysselsättning för invandrare – en ESO-rapport om arbetsmarknadsintegration*. Stockholm: Finansdepartementet, Regeringskansliet.
- Osman, Ali (2006). ”Integrationspraktik som arena för konstruktion och normalisering av det (in)kompetenta invandrarsubjektet”, i P. de los Reyes (Red.) *Arbetslivets (o)synliga murar*. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering (s. 207-236). SOU 2006:59. Stockholm: Fritzes. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/64815>
- Regeringens proposition 2008/09:1, *Budgetpropositionen 2009*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/11/16/79/bc7025e7.pdf>
- Rosenqvist, Fredrik (2010). *Från nyanländ till nyanställd – så kan flyktingmottagandet bli bättre*. Stockholm: Fores.
- Rydgren, Jens (2004). Mechanisms of Exclusion: Ethnic Discrimination in the Swedish Labour Market. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 30(4): 697-716.
- Rydgren, Jens & Ruth, Patrick (2011). Voting for the Radical Right in Swedish Municipalities: Social Marginality and Ethnic Competition? *Scandinavian Political Studies*. 34(3): 202-225.
- Rydgren, Jens & Ruth, Patrick (2013). Contextual explanations of radical right-wing support in Sweden: socioeconomic marginalization, group threat, and the halo effect. *Ethnic and Radical Studies*. 36(4): 711-728.
- SCB (2008). *Integration – en beskrivning av läget i Sverige*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB). Tillgänglig: http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0105_2008A01_BR_BE57BR0801.pdf
- SCB (2009). *Integration – utrikes födda på arbetsmarknaden*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB). Tillgänglig: http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0105_2009A01_BR_BE57BR0901.pdf
- SCB (2010). *Integration – ett regionalt perspektiv*. Stockholm: Statistiska centralbyrån (SCB). Tillgänglig: http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0105_2010A01_BR_BE57BR1001.pdf
- SCB (2013). *Fortsatt ökning av utrikes födda i Sverige*. Statistiska centralbyrån (SCB). Hämtad 2013-11-27, från: http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Fortsatt-okning-av-utrikes-fodda-i-Sverige/
- SCB (u.å.). *Statistikdatabasen*. Statistiska centralbyrån (SCB). Hämtad 2013-12-27, från: http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Statistikdatabasen/?ExpandNode=ME%2fME0104

- Sjögren, Anna & Zenou, Yves (2007). *Vad förklarar invandrares integration på arbetsmarknaden? En teoriöversikt*. Norrköping: Integrationsverket. Tillgänglig:
http://www.mkc.botkyrka.se/biblioteket/Publikationer/stencilserie/2007_09Teorioversikt.pdf
- SOU (2006). *På tröskeln till lönearbete: diskriminering, exkludering och underordning av personer med utländsk bakgrund*. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. SOU 2006:60. Stockholm: Fritzes. Tillgänglig:
<http://www.regeringen.se/content/1/c6/06/48/22/52878636.pdf>
- Stjärnqvist, Amanda (2012). *Myndigheternas betydelse i arbetsmarknadsintegrationen – En jämförande studie mellan Landskrona och Värnamo*. (Kandidatuppsats). Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lund universitet. Tillgänglig:
<http://www.lunduniversity.lu.se/o.o.i.s?id=24965&postid=3357928>
- Tillväxtverket (2012). *FA-regioner*. Hämtad 2013-12-25, från:
<http://www.tillvaxtverket.se/huvudmeny/faktaochstatistik/regionalaindelningar/faregioner>
- Valtonen, Kathleen (2001). Immigrant Integration in the Welfare State: Social Work's Growing Arena. *European Journal of Social Work*. 4(3): 247-262.
- Wiesbrock, Anja (2011). The Integration of Immigrants in Sweden: a Model for the European Union? *International Migration*. 49(4): 48-66.
- Wilén, Anna (2009). Utrikes födda och äldre allt viktigare som arbetskraft. SCB:s tidskrift *Välfärd*. (3): 8-9. Tillgänglig:
http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0001_2009K03_TI_00_A05TI0903.pdf

Appendix

Lista över Tillväxtverkets FA-regioner och vilka kommuner som ingår i respektive FA-region.

FA-kod	FA-region	Kommun	FA-kod	FA-region	Kommun		
1	Stockholm	Upplands-Väsby			Tranemo		
		Vallentuna			6	Jönköping	Aneby
		Österåker			Mullsjö		
		Värmdö				Habo	
		Järfälla				Vaggeryd	
		Ekerö				Jönköping	
		Huddinge				Nässjö	
		Botkyrka				Eksjö	
		Salem			7	Vetlanda	Sävsjö
		Haninge				Vetlanda	Vetlanda
		Tyresö			8	Tranås	Ydre
		Upplands-Bro				Tranås	
		Täby			9	Älmhult	Älmhult
		Danderyd				Osby	
		Sollentuna			10	Ljungby	Markaryd
		Stockholm				Ljungby	
		Nacka			11	Växjö	Uppvidinge
		Sundbyberg				Lessebo	
		Solna				Tingsryd	
		Lidingö				Alvesta	
		Vaxholm				Växjö	
		Norrtälje			12	Kalmar	Torsås
		Sigtuna				Mörbylånga	
		Nynäshamn				Kalmar	
		Håbo				Borgholm	
		Nykvarn				Emmaboda	
		Södertälje				Nybro	
		Gnesta			13	Vimmerby	Hultsfred
		Strängnäs				Vimmerby	
		Trosa			14	Västervik	Västervik
		Knivsta			15	Oskarshamn	Högsby
		Tierp				Mönsterås	
		Uppsala				Oskarshamn	
Enköping	16	Gotland	Gotland				
Östhammar	17	Blekinge	Karlskrona				
Heby		Ronneby					
2	Nyköping	Nyköping		Olofström			
		Oxelösund		Karlshamn			
3	Eskilstuna	Eskilstuna	18	Kristianstad	Östra Göinge		
		Vingåker		Kristianstad			
4	Östergötland	Flen		Hässleholm			
		Katrineholm		Sölvesborg			
		Kinda	19	Malmö	Bromölla		
		Åtvidaberg		Staffanstorps			
		Linköping		Burlöv			
		Finspång		Vellinge			
		Valdemarsvik		Kävlinge			
		Norrköping		Lomma			
		Söderköping		Svedala			
		Ödeshög		Skurup			
		Boxholm		Sjöbo			
Mjölby	Hörby						
Motala	Höör						
5	Värnamo	Vadstena		Malmö			
		Gnosjö		Lund			
		Värnamo		Eslöv			
		Gislaved		Trelleborg			

FA-kod	FA-region	Kommun	FA-kod	FA-region	Kommun
		Tomelilla			Töreboda
		Ystad			Mariestad
		Simrishamn	26	Strömstad	Tanum
		Svalöv			Strömstad
		Örkelljunga	27	Bengtsfors	Dals-Ed
		Bjuv			Bengtsfors
		Perstorp	28	Årjäng	Årjäng
		Klippan	29	Eda	Eda
		Åstorp	30	Karlstad	Kil
		Båstad			Hammarö
		Landskrona			Munkfors
		Helsingborg			Forshaga
		Höganäs			Grums
20	Halmstad	Ångelholm			Sunne
		Hylte			Karlstad
		Halmstad			Kristinehamn
		Laholm			Arvika
21	Göteborg	Falkenberg			Åmål
		Varberg			Säffle
		Kungsbacka	31	Torsby	Torsby
		Härryda	32	Hagfors	Hagfors
		Partille	33	Filipstad	Filipstad
		Öckerö	34	Örebro	Lekeberg
		Ale			Laxå
		Lerum			Hallsberg
		Bollebygd			Örebro
		Lilla Edet			Kumla
		Mark			Askersund
		Göteborg			Nora
		Mölnadal			Lindesberg
		Kungälv	35	Hällefors	Hällefors
		Vårgårda	36	Karlskoga	Storfors
		Essunga			Degerfors
		Herrljunga			Karlskoga
		Alingsås	37	Västerås	Surahammar
		Stenungsund			Hallstahammar
		Tjörn			Västerås
22	Borås	Orust			Sala
		Svenljunga			Kungsör
		Borås			Köping
23	Trollhättan	Ulricehamn			Arboga
		Grästorps	38	Fagersta	Skinnskatteberg
		Mellerud			Norberg
		Vänersborg			Fagersta
		Trollhättan	39	Vansbro	Vansbro
		Sotenäs	40	Malung	Malung
		Munkedal	41	Mora	Orsa
		Färgelanda			Älvdalen
		Lysekil			Mora
24	Lidköping	Uddevalla	42	Falun/Borlänge	Falun/Borlänge
		Vara			Gagnef
		Götene			Leksand
25	Skövde	Lidköping			Rättvik
		Karlsborg			Falun
		Tibro			Borlänge
		Skara			Säter
		Skövde	43	Avesta	Hedemora
		Hjo			Avesta
		Tidaholm	44	Ludvika	Ljusnarsberg
		Falköping			Smedjebacken
		Gullspång			Ludvika

FA-kod	FA-region	Kommun
45	Gävle	Älvkarleby Ockelbo Gävle Hofors Sandviken
46	Söderhamn	Söderhamn Ovanåker Bollnäs
47	Hudiksvall	Nordanstig Hudiksvall
48	Ljusdal	Ljusdal
49	Sundsvall	Ånge Timrå Härnösand Sundsvall
50	Kramfors	Kramfors
51	Sollefteå	Sollefteå
52	Örnsköldsvik	Örnsköldsvik
53	Östersund	Ragunda Bräcke Krokom Strömsund Åre Berg Östersund
54	Härjedalen	Härjedalen
55	Storuman	Storuman
56	Lycksele	Malå Lycksele
57	Dorotea	Dorotea
58	Vilhelmina	Vilhelmina
59	Åsele	Åsele
60	Sorsele	Sorsele
61	Umeå	Nordmaling Bjurholm Vindeln Robertsfors Vännäs Umeå
62	Skellefteå	Norsjö Skellefteå
63	Arvidsjaur	Arvidsjaur
64	Arjeplog	Arjeplog
65	Luleå	Kalix Älvsbyn Luleå Piteå Boden
66	Överkalix	Överkalix
67	Övertorneå	Övertorneå
68	Haparanda	Haparanda
69	Pajala	Pajala
70	Jokkmokk	Jokkmokk
71	Gällivare	Gällivare
72	Kiruna	Kiruna

Källa: Tillväxtverket